

LAB SINDIKATUAREN HISTORIA

Emilio Majuelo Gil
Tafalla, Txalaparta, 2000

«Honakoa, sindikatu bitxi bati buruzko liburu xume bat da. Bitxia, bizi dugun garaierako behintzat. Erregimen frankista azkenetan zegoela sortu eta, harrezkeroztik, indarrean dagoen sistema ekonomiko eta politiko baten aurka borroka eta gaitzespen jarrerari eutsi dion erakunde bati buruzkoa, alegia» (7. or.). Horrela hasi du LAB sindikatuaren inguruko lan hau Emilio Majuelo historialari eta Nafarroako Unibertsitate Publikoko irakasleak, «borrokarako eta aldaketa soziopolitikorako sortu zen langile-erakunde bati buruz idaztea, bati baino gehiagori gai anarkroniko eta adeitasun gutxikoa iruditu ahal izango zaiola» jabeturik.

Izan ere, gaur ez dago modan langile-mugimenduari buruz idaztea, zailtzarik ez. Erakunde sindikalak, hala ere, hor daude. «Sindikalismoaren historia itzuli egingo da», diosku Emiliok, nahiz eta historialariok, beste behin, arlo honetan soziologo eta politologoek atzetik goazen. Hasi baino lehen, galdera bat egingo diot nik neure buruari: Zer da langile-mugimendua? Nortzuek osatzen dute? Zer dira sindikatuak? Langile pribilegiatu batzuen elkarte hutsak? Langileek, klase bezala, badute tresna eraginkorrik haien eskubideak era global batean defendatu ahal izateko? Bada garaia, nik uste, galdera horiei erantzunak bilatzeko, bestela zaila izango baitugu langile-mugimenduaren azterketa erreala egitea.

Egilearen hitzetan, «LABen historia hau, euskal sindikalismoaren historiari

egindako ekarpen bat da. Beraz, funtsezkoa den galdera bati erantzuten saiatu da: Nola izan ahal zen LAB garatu, finkatu eta euskal langileriaren zati batek aintzakotzat hartzea, baldintza politiko eta ekonomiko orokorrak horrelako sindikalismoaren aurkako zirela zirudienean?» (8. or.). Nola lortu du protagonismo hori? Egileak berak erantzuten digu. Alde batetik, «enplegua suntsitu edo berreskuratuko ez zuten birmoldaketa plan edo ugazaberiaren egitasmoetan parte ez hartzeko LABeko arduradunek izan dituzten erabaki sendoak» sinbolizatuz. Bestetik, «sindikatuak militanten eguneroko lana» (9 or.) baliatuz.

Liburua sei kapitulutan banatu da, eta horietan kronologikoki LABen bilakaera aztertzen da, nortzuei dagoen zuzenduta ahaztu gabe. Azken batean, betiere irizpide historiko serioari eutsiz, dibulgazio-lan baten aurrean gaude, hau da, interesa duen edonori zuzendutako lana da. Bereziki LABeko afiliatuei, helburu horrekin sortu baitzen, hain zuzen, sindikatuaren 25. urteurrena zela eta. Atal bakoitza, helburu didaktiko horri helduz, azpiataletan dago antolatuta, argazki nahikok lagunduta. 25 urte horietan zehar kaleratutako kartel batzuen bilduma ez ezik, gaian sakontzeko oinarrizko bibliografia ere badugu lan honetan. Egileak erabilitako iturrien artean, *Egin* egunkaria izan da altxor nagusia. *Egin Irratia*-rekin batera espainiar Justiziak 1998ko uztailaren 15ean itxiarazi zuen Ezker Abertzaleko egunkaria aztertzea

ezinbestekoa da Euskal Herriko azken 20 urteotako historia ongi ezagutu nahi badugu, zalantzarik ez. Kasu honetan erabili ez arren, ikerlari euskaldunok euskarazko egunkaria ere bagenuen, balio handiko iturria, espainiar Justiziak itxiarazi berri duen *Euskaldun Egunkaria*, hain zuzen.

Garai bakoitza bere testuinguru politikoa eta sozioekonomikoa oso ongi kokatuta, egundoko pena eman dit Txalaparta argitaletxeak berak egingdako itzulpena landu ezin izana. Itzulpen lotuegia izateak askotan ulergaitz egiten baitu testua eta, horretaz gain, batzuetan euskarazko testua ez baitator bat jatorrizkoarekin.

Bestaldetik, egileak berak uzten ditu agerian lanaren gabeziak edota hutsu-neak. Alde batetik, sindikatuak duen izaera bikoitz horretan, soziolaborala eta soziopolitikoa, lehenengoa atera da nagusi lan honetan. Amnistiaren aldeko borrokak, soldaduskaren edota Leitzarango autobidearen aurkakoek, besteak beste, zein Nazio Askapenerako Mugi-menduaren partaide izateagatik paira-tutako errepresioak ez dute beren garrantziaren isla izan. Horiek guztiak landu gabe hanka motz gelditu da sindikatuaren sintesi hau. Bestetik, sindikatuaren egoera bere osotasunean aztertu beharra, hau da, «bere barne bizitzari, bere funtzionamenduari, bere atal bakoitzean dagoen parte-hartzeari dagokienean» (11. or.). Beraz, oraindik egundoko lana daukagu, Euskal Herriko langile-mugimendua ikertzen ari garenok.

Egilearen *Sarrera*-z gain, LABeko sortzaileetako bat eta ezker abertzaleko militante historikoa den Jon Idigorasek eta Rafa Diez Usabiaga sindikatuaren idazkari nagusiak idatzitako *Hi-*

tzaurreak ditu liburuak. Lehenengoak orain dela 25 urte sindikatua sortu zen garaira garamatza, bigarrenak militante kontzeptuaren goraiipamena egiten digu.

Lehenengo atalean, *Euskal historia garaikidearen bi euskarri*, 1880-1975 bitarteko urteak aztertzen ditu Emilio Majuelok sarrera gisa. Bi azpiatal bereizten ditu. Alde batetik, 1880tik 1956ra. 1880az geroztik sortutako euskal industria-langileria aztertzen du, eta euskal nazionalismoaren eskutik euskal politika autonomo baten formulazioaren azterketak ematen dio hasiera lanari. 1956-1975 azpiatalean Frankismoaren deslegitimazio-prozesua aztertzen da.

Bigarren atalean, *Langile Abertzaleen Batzordeen jatorria*, frankismoaren amaierako egoera sozioekonomikoaren eta politikoaren sintesi ezin hobea lortu du egileak. Orrialde horietan baieztatzen denez, 1975ean, LAB agertu zenean, zegoen egoera soziopolitikoa eta ekonomikoa izugarri interresgarria zen edozein ikuspuntutatik, dena erabakitzeke baitzegoen eta inork ez baitzekien nola burutuko zen prozesu konplexu hori. Ezker abertzalearen baitan eztabaida ideologiko sakona bazegoen ere, urte horietan aldarrikapen demokratiko-nazionalak izugarri areagotu ziren eta erabat baldintzatu zuten erreforma politiko espainiarra euskal lurraldeetan.

Hirugarren atalean, *LAB I. Eta II. Biltzarren artean (1978-1980)*, barne-eztabaida da protagonista nagusia, ezker abertzalean erreforma espainiarraren aurrean zeuden jarrera politiko ezberdinen isla. Sindikatuan zeuden bi jarrera bateraezin horiek talka egin zuten behin-betiko 1980an egin zuten II. Biltzarrean. LABen II. Biltzarra Leioan bil-

du zen. EEnen jarreraren aldeko sektorea (LAB ELAn sartzearen aldekoa), aldiz, Donostian elkartu zen. Azkenean, LAB KASen integratu zen.

Laugarren atalean, *Krisi ekonomiko eta langile-erresistentzia (1981-1986)*, krisi ekonomiko gogorrean industriaren birmoldaketa eta horren aurrean LABek hartutako erresistentzia-jarrera sendoa dira protagonistak.

80ko hamarkadaren erdialdean lan-harremanak fase berri batean sartu ziren, 90eko hamarkadan garatzen jarraitu zuen lan-merkatuaren malgutzetza-prozesua sendotuz. Ondorioz, langileengan emandako aldaketa soziologikoa azpimarratzen du egileak: desegituraketa soziologikoa, desmobilizazioa eta desengainuaren errealtatea.

Hamarkada luze horretan, beraz, bi sindikalismo mota aurkitzen ditugu: kudeaketa-sindikalismoa eta borroka-sindikalismoa, duela hogeitun baina lehenago trantsizio politikoaren inguruan sortu ziren estrategia politiko ezberdinen ondorio zuzena. LABek, sindikatu borrokatzaileak, ez zuen inoiz birmoldaketa-planik onartu eta kalea etengabe lantzen zuen sistemaren aurka jotzeko. Erreferentzialtasuna eta sinesgarritasuna irabazi zituen hamarkada gogor horretan egindako lanari esker. Euskal Herriaren egoera politikoari zegokionez, gainera, bat egiten zuen ezker abertzalearen azterketarekin: zatiketa instituzionala, EAEko Gobernuaren ezintasuna, energia nuklearra, euskararen egoera, errepresioa, espainiar Gobernuak negoziatorako zuen borondate eza, eta abar. Alde hori, esan bezala, ez da landu liburu honetan. Eta, ezin dugu ahaztu, lan-baldintza hobekien eskatzeaz gain, gizarte-eredu berri baten aldeko apustua egin zuela sindikatu horrek sortu zenetik.

Bosgarren atalean, *LAB (1987-1991)*, II. eta III. Biltzarren arteko urteak aztertzen ditu. Krisi bukaezina pairatzen jarraitu zuen oinarriko industriak. Liburuan ia agertzen ez bada ere, CCOO, UGT eta ELAren arteko ekintza-batasunak markatu zituen urte horiek, non krisi-espeditenteak etengabe agertzen ziren.

LABi dagokionez, sendotze-prozesua azpimarratzen du Emilio Majuelok, finkapen eta hedapen sindikala gauzatuz joan baitziren arazoan gainera. Urte horietan bultzatutako berregituraketaren bidez, sindikatuaren zuzendaritza errealtate sozial eta laboralarekin harreman estuan egoten ahalegindu zen.

Seigarren atalak, *LAB (1992-2000)*, azken hamarkadari egiten dio errepa-soa. Bigarren industria-birmoldaketan sartuta, 1992ko martxoan izandako III. Biltzarrean hasi eta 2000ko apirilean egindako V. Biltzarrean amaitzen du. LABek, orduan, 25 urteko ibilbidea bete berria zuen.

Barne-kohesiori dagokionez, liburuaren azken atalak ahulagoak dira, sarritan egilearen planteamenduak edota baieztapenak protagonisten azalpenekin nahasten dira eta. Gertaeren kronika baino ez daukagu atal honetan. Azken hamar urte hauek, beraz, elaborazio lan handiagoa eskatzen dute, dudarik ez. Hurrengo lerroetan, liburutik haratago, hamarkada horretako argazkia irudikatzen saiatuko naiz.

ELA eta LABen arteko harremana izan da, zalantzarik ez, hamarkada horretako protagonista. Aldaketa esanguratsuak gertatu ziren bi sindikatu horietan. LABek 80ko hamarraldiko urte gogorretan eramandako aurrez aurreko borroka utzi zuen, eta ELAk kudeaketa-sindikatu hutsa izateari muzin

egin eta LABen eskutik “erradikalizatuz” joan zen. Gainera, sindikatu abertzaleen hazkundera, Estatu espainiarraren zentralismoa, marko estatutarioaren baliogabetzea, UGT eta CCOOren jarrera baztertzailera, ahulezia eta menpekotasun ekonomikoa dira, besteak beste, aintzat hartzeko faktoreak.

Aldaketa horien ondorioz bi bloke berri eratu ziren Hego Euskal Herrian. Batetik, CCOO eta UGT, sistemaren magalean, eta espainiar Gobernuaren zein Gobernu autonomikoen politika ekonomikoko eskuindarrekin etengabeko itunak sinatzen. Bestetik, euskal sindikalismo abertzalea. Azken horrek gizarte soldataren alde, aparteko lanorduen edota ABLE-en aurka egindako borrokagatik, gero eta erreferentzialtasun handiagoa lortu zuen euskal sindikalismoan, hamarkada horretako hiru hauteskunde sindikaletan ikusi genuen bezala.

Euskal sindikalismo abertzaleak 1994an lortu zuen ekintza-batasunak, gainera, beste auzi bat azalarazi zuen: Lan Harremanetarako Euskal Esparrua eta Euskal Esparru Sozio-Ekonomikoa (ELAk eta LABek adostutako bi apustu estrategikoak) versus Lan Harremanetarako Espainiar Esparrua. Eta auzi horrek beste bat islatzen zuen, hau da, Estatuko marko politiko konstituzionala versus euskal marko politiko-juridiko berria. Koordinada horietan ulertzen da azken urte horietan sindikatu estatalak eta espainiar Gobernua bat etortzea. Etengabeko Lanbide Heziketa zela-eta, FORCEM estatalaren eta EAEko Hobetuz-en arteko gatazkan ikusten dugu zer nahi zuen, Gobernu

zentralak: diru-banaketarako monopolioa Estatuaren integrazio nazionalaren onurarako.

Lizarra-Garaziko Hitzarmena eta ETaren suetenaldia izan ziren, hala ere, euskal gizartea eta politika irauli zituztenak. Suetenaldia amaituta ere, gehiago sindikalak marko juridiko-politiko berrirako oinarriak lantzeko konpromezua hartu zuen. ELA, LAB, ELB, EHNE, ESK, STEE-EILAS eta Hiru-kin sinatutako agirian (*Prozesua finkatu, bere oinarri soziala hedatu* izenekoan) hitza eman zuten hasitako bideari eusteko. Bertan behera geratu zen, ordea. LABek etengabe aldarrikatu du erakunde sindikalen ardura prozesu horretan eta baldintzarik gabekoa izan behar duela. Sindikatu honen hitzetan, «[...] la construcción de un escenario de paz y estabilidad democrática pasa por la defensa, sin escalas ni prevalencias, de todos los derechos individuales y colectivos del conjunto de la ciudadanía de Euskal Herria. Ese es el punto de convergencia entre todas las opciones políticas, sindicales y sociales y la base para el desarrollo de una sociedad democrática y respetuosa con todos los derechos humanos. Ese es el cimiento de un futuro en paz»¹.

Amaitu baino lehen, bi datu azpimarratuko nituzke: afiliazioaren etengabeko igoera eta LABen izaera nazionala. Izan ere, azken hamar urte hauetan ordezkartzaren zein afiliazioaren gorakada oso nabarmena izan da. Gainera, hazkunde hori Euskal Herriko herrialde guztietan eta lan-munduko sektore guztietan gertatu da. Ipar Euskal Herrian ere bai, non kide ofizialik ez izatetik 190 lortzera pasatu den².

1. Díez Usabiaga, Rafa, *Violencia, paz. Olvidos y fundamentos*, Gara, 2001eko abenduaren 23an, 8. or.

2. Gara, 2001eko abenduaren 23an, 22. or.

Beraz, liburu honetan Euskal Herria aipatzen denean, Hego Euskal Herriaren egoera soziopolitiko eta ekonomikoa aztertzen da. Garrantzi handiko urratsa izan da LAB sindikatu nazional bihurtzeko prozesua, horren inguruko aipamenik liburuan egiten ez

bada ere. Aurrerantzean, Euskal Herriaren egoera soziopolitiko eta ekonomikoa, bere osotasunean, izan behar dugu abiapuntu sindikatu hau ikertzerakoan, zalantzarik ez.

Patxi Lopez Abasolo